

VERSLAG van de hybride vergadering van de Financiële Audit Commissie van 12 oktober 2022

Voorzitter:

De heer drs. E.H.R. Dinklo

Aanwezig:

De heer drs. R. Strijk (gedeputeerde), de heer mr. B.M.H. de Brey, MBA (VVD), de heer R.G.J. Dercksen (BVNL), de heer ing. L.C. van den Dikkenberg (SGP), de heer M.J. de Droog, MSc/RA (D66), de heer M.E.J. Eggermont (SP), mevrouw mr. N.M. Groen MA (GroenLinks), de heer V.C. Janssen (VVD), de heer G. Mulder (PvdA), de heer H. Wolting (ChristenUnie), de heer C. Westerlaken (CDA)

Tevens aanwezig: mevrouw M. Koedijk (accountant)

Van ambtelijke zijde aanwezig:

De heer drs. T.J. Dorst (griffier), de heer N.D.J. Nellestijn (commissiesecretaris), de heer J.H.M. Luiks (concern controller), mevrouw W.L. Walkate (Notuleerservice Nederland).

Opening en algemeen

1. Opening

De voorzitter opent de hybride vergadering om 9.00 uur en heet alle deelnemers van harte welkom, in het bijzonder mevrouw Koedijk, de accountant van de provincie en de heer Luiks de concerncontroller van de provincie. Hij bedankt de heer Strijk voor het aanbieden van de begroting die hij namens de Staten in ontvangst heeft mogen nemen. De begroting wordt de komende weken in de verschillende commissies besproken, allereerst in de FAC. Op 9 november vindt besluitvorming plaats in de Statenvergadering. De heer Luiks zit in de kring en kan aan het gesprek deelnemen.

2. Agenda 12 oktober 2022

De agenda wordt vastgesteld.

3. Mededelingen

Gedeputeerde Strijk deelt mee dat hij de afgelopen week een overleg met zijn collega's van de overige provincies had over de ruimte in het coalitieakkoord van het kabinet om tot een nieuw belastinggebied voor regionale en lokale overheden te komen. Dat overleg verkeert nog in een verkennende fase. Er wordt gezocht naar een zo goed mogelijke manier om met het Rijk hierover te spreken. Een aantal collega's wil eerst duidelijke afspraken maken over de groei van het Provinciefonds in de komende tijd. Vanaf 2026 neemt het fonds in het accres weer af. Volgende week sturen alle collega's een brief naar hun Staten, waarin zij verdere informatie geven.

De heer Janssen vindt dat het accres wel meevalt, maar dat komt omdat de vrijstelling van de elektrische auto's vervalt. Is dat ook onderwerp van gesprek?

Gedeputeerde Strijk antwoordt dat op basis van artikel 2 Financiële Verhoudingswet de provincies bij het Rijk aangeven dat zij een hoop taken krijgen en dat zij daartoe in staat moeten worden gesteld. Een onderdeel daarvan is het mogelijke uithollen van de provinciale opbrengsten, indien de elektrische auto's, ook na 2025 vrijgesteld zouden worden van de Motorrijtuigenbelasting.

4. Verslag Financiële Audit Commissie 31 augustus 2022

Het verslag van de FAC van 31 augustus 2022 wordt vastgesteld met dank aan de notuliste.

5. Termijnagenda en motielijst

De termijnagenda en de motielijst worden voor kennisgeving aangenomen.

6. Rondvraag

Er is geen rondvraag ingediend.

Ter bespreking

7. Auditplan PWC en raming met betrekking tot de uren en het budget

De voorzitter merkt op dat er dit jaar is verzocht om speerpunten mee te geven. De doelstelling ervan is om die in gezamenlijkheid vast te stellen. Het plan wordt in één termijn besproken. Daarna krijgen de accountant en de gedeputeerde het woord.

Mevrouw Koedijk zegt dat de controle van de jaarrekening gaat over de getrouwheid en de rechtmatigheid. Zij heeft besloten om twee risicofactoren naar beneden bij te stellen. Daardoor is er minder controle-inzet nodig, namelijk voor de stamgegevens van crediteuren. Inmiddels zijn daarvoor maatregelen getroffen in de organisatie. Daarom is het verhoogd risico naar een normaal risico gebracht en is er een normale inzet voor controle. Het risico voor de overlopende passiva is ook naar beneden bijgesteld, namelijk naar een middenrisico. De afgelopen jaren zijn daarop minder correcties toegepast. Er wordt verbetering gezien maar er moeten nog stappen worden gezet. De economische en maatschappelijke ontwikkelingen zijn nogal heftig. Zij kunnen invloed hebben op de financiële waardering van bijvoorbeeld grondexploitaties. De accountant moet goed bekijken hoe de uitgangspunten zijn bepaald en welke onzekerheden daarbij gelden. In de controleverklaring gaat de accountant iets meedelen over fraude en hoe de organisatie de frauderisico's beheersen en welke werkzaamheden zij daarvoor verricht. De accountant vindt de CMP-implementatie goed. Daarin zitten monitoren om te bezien of de processen goed werken. Daarmee is de provincie Utrecht vorig jaar begonnen rond het betaalproces. Zij hoopt dat dit wordt voortgezet, zodat zij de controleaanpak kan aanpassen, meer kan innoveren en meer datagericht kan controleren. De controlestandaard vraagt van de accountant dat hij breder kijkt. De accountant kijkt dan ook meer naar de klimaatrisico's en de IT-beheersing. De accountant heeft ook een nieuw budgetvoorstel gemaakt, omdat er nog een stap moet worden gezet in de beheersing. De diverse wisselingen in de organisatie en het accountantskantoor zijn nog niet meegewogen in de uren. Als er wordt geconstateerd dat er extra uren nodig zijn, dan wordt dit zo snel mogelijk met de provincie besproken.

De heer Westerlaken is blij dat de normalisatie van het aantal uren inzet en doorzet. Het verbaast hem elke keer weer dat 24 bladzijden moeten worden doorgelezen voor 3 wijzigingen die net zijn uiteengezet. Het kan wat efficiënter en scheelt weer wat uren. Zou er door de accountant gekeken kunnen worden naar de werking van het subsidieloket, want daarin zit de grote uitgavenpost. Zou die hierover slimme adviezen kunnen geven? Dat loket loopt niet gelijk met de jaarlijkse verwachtingen.

De heer Janssen is het college dankbaar dat stappen zijn gezet, zodat de accountant twee risico's naar beneden heeft bijgesteld. De VVD wil het jaarrekeningproces versnellen, zodat de Staten de jaarrekening eerder kunnen bespreken, voordat de kadernota wordt vastgesteld. Hoe is het perspectief daarvoor? Worden daarvoor ook stappen gezet? Zijn fractie zou graag willen dat de accountant bijzondere aandacht besteedt aan het proces voor de uitgaande subsidies. Hoe verloopt dat nu met het digitaliseren van het subsidieproces? Hoe staat het met het vraagstuk rond de lastneming? Gebeurt dit in het juiste jaar en vindt het plaats conform de geldende regelgeving?

De heer Van den Dikkenberg merkt op dat de ureninschatting en de classificatie van de kwaliteit van de interne beheersing in 2022 werd geraamd op normaal. Nu constateert de accountant op basis van het functioneren van de organisatie dat die mager of normaal is. Kan dit meer onderbouwd worden? Is er dan onvoldoende verbetering geconstateerd, terwijl de Staten steeds meer groene bolletjes zien van dingen die uitgevoerd en doorgevoerd zijn? Er wordt 230 uur meer als ondergrens geraamd dan de verwachte ondergrens vorig jaar. Waarin gaan die 230 uur zitten? Hij kijkt vol verwachting naar de adviezen van de accountant over de uitgaande subsidies.

De heer Dercksen is benieuwd wat de nieuwe wet gaat inhouden die net in de Eerste Kamer is aangenomen. De accountant meldde dat die in 2023 van toepassing zou zijn. Welke actieve speerpunten wil de accountant aan de Staten meegeven? Wat vindt zij het meest risicovol in de administratie? Hoe gaat zij beoordelen wat een klimaatrisico is?

De heer Mulder heeft geen bezwaar tegen het aantal pagina's en vindt het aantal juist heel plezierig. De accountant geeft aan dat er wordt gekeken naar de toekomstige inrichting van het trambedrijf. Gaat zij minder secuur kijken omdat het

toch gaat veranderen of gaat zij extra volgen wat de effecten ervan zijn op de organisatie? De grondexploitatie van de Heuvelrug baart zijn fractie zorgen, ook gelet op alle marktontwikkelingen. Wat doet de organisatie er zelf aan om in te spelen op de veranderingen die aan de orde zijn? De fractie wil meegeven te kijken naar de rechtmatigheid en wetmatigheid van de aanslagen voor de grondwaterheffing. De grondwaterheffing is een belangrijk punt, waarvan hijzelf denkt dat de Staten over enkele jaren zich afvragen hoe zij dat de afgelopen periode hebben kunnen veronachtzamen. Kan er uitleg komen over de relatie met SISA?

De heer Wolting vindt het goed te horen dat de risico's steeds beter beheersbaar zijn. Hij wil complimenten geven aan iedereen die zich daarmee bezighoudt. Hij wil vragen naar het dossier van de reserves te kijken. In de begroting staat dat er 124 miljoen euro aan uitgaven zijn. De inkomsten bedragen 178 miljoen euro. Ziet de accountant mogelijkheden om het schuiven met reserves terug te dringen? Er wordt elk jaar veel geld in de reserves gestopt omdat het geld niet kan worden uitgegeven. Kan het grote bedrag voor de reserves niet omlaag worden gebracht?

De heer De Droog vraagt of de verwachting van de accountant goed is om de controle-inzet naar normaal af te schalen voor de twee risicofactoren. Welke verbeteringen kunnen nog worden aangebracht? Kan de accountant in haar controle meenemen of de provincie in staat is om te anticiperen op de zaken die eraan komen? Als voorbeeld noemt hij de inflatie en de rentestijging. De accountant kan meedenken over de klimaatrisico's maar de organisatie moet daaraan zelf vormgeven.

Mevrouw Groen vraagt of de Staten het rapport over cyberbeveiliging kunnen ontvangen. Zij mist in de controle van de IT, de cyberbeveiliging en overige onderwerpen of de BIO is toegepast en hoe de implementatie hiervan is. De thema's ESG en CMP kwamen in het rapport voor haar uit de lucht vallen. Wat hebben die thema's voor betekenis en wat kan de provincie hiermee doen? Is het interessant voor de accountant om te kijken naar de procesinrichting rond de digitalisering?

Mevrouw Koedijk ziet dat nog een aantal processen verbeterd moet worden. Vorig jaar kwam een aantal dingen door ziekte in de klem en ontplofte SISA. Bovendien was het lastig om de materiële vaste activa te controleren. Die zaken worden opgelost door nieuwe systemen en het herinrichten van processen. Daarop moet worden gewacht, voordat er versnelling in de jaarrekening kan worden aangebracht. De materiële activa zijn complex om te controleren, daar het systeem niet ideaal is. Daarom moet er veel handmatig worden gecorrigeerd of worden geboekt. Het nieuwe systeem is hiervoor een goede oplossing. Naar aanleiding van de lastneming is het risicoprofiel bijgesteld omdat daarop vorig jaar goed is ingespeeld. De nieuwe wet die nog niet is aangenomen, houdt in dat het college zelfstandig verantwoording moet afleggen over de rechtmatigheid van de financiële transacties in de jaarrekening. Volgend jaar zal er in de jaarrekening een verantwoording van het college staan. In de paragraaf staat een toelichting op de bevindingen van de rechtmatigheid. De accountant zal controleren of dat een getrouw beeld is. Nieuwe zaken in het komende jaar bestaan uit het meer kijken naar het risico- beheersingsproces. De accountant gaat de klimaatrisico's niet bepalen. Het is belangrijk voor de accountant om te bekijken hoe de klimaatrisico's worden meegenomen in de gewone risicoanalyses van de provincie en of er al wordt nagedacht wat de financiële consequenties ervan zijn in de begroting of in het vermogen. De accountant wil het gesprek aangaan om te bekijken of de provincie daarop anticipeert.

De heer Dercksen vraagt hoe de accountant beoordeelt of een klimaat op zich een risico is. Door wie laat de accountant zich dat aanpraten?

Mevrouw Koedijk beoordeelt dat niet. Zij beoordeelt hoe het proces tot stand is gekomen en of daarbij de goede mensen zijn betrokken. Zij verwacht dat de provincie nadenkt over hittestress, inklinking van het veen omdat het droger is en wateroverlast.

De heer Dercksen is gerustgesteld, want het gaat hierbij over het weer. Dat is mooi te horen.

Mevrouw Koedijk bekijkt de betekenis van de nieuwe inrichting van het trambedrijf. Over de implementatie en de organisatie ervan worden gesprekken gevoerd met de organisatie, zodat er in de jaarrekening geen verrassing ontstaat. Er moet voor worden gezorgd dat er geen problemen komen. De accountant kan bekijken hoe de grondwaterheffing tot stand is gekomen en hoe de werkelijke cijfers zijn geweest. Of het terecht is dat er een grondwaterheffing is, is een politieke vraag die de accountant niet beantwoordt. SISA betekent single information single audit. Het Rijk deed specifieke uitkeringen. Per uitkering moest er verantwoording worden afgelegd en moest er een verklaring van de

accountant worden toegevoegd. Om de administratieve last te verlagen, is de uitkering in een bijlage van de jaarrekening verantwoord die door de accountant wordt gecontroleerd. De afgelopen twee jaar is het aantal SISA-regelingen enorm toegenomen. Het Rijk geeft daarbij regels, waarop de accountant moet controleren. Dat maakt het controleren weer arbeidsintensief.

De heer Luiks vindt dat PS over de besteding van de middelen gaan. Zo'n SISA-regeling moet onderdeel van het Provinciefonds zijn en moet tot verantwoording leiden. Nu is er een wildgroei aan regelingen. Hij is heel benieuwd hoe de drie transities straks in de administratie moeten worden opgenomen en welke administratieve lasten op de organisatie afkomen. Het is geen goede aanpak van het Rijk.

De heer De Droog vraagt of de heer Luiks PS oproept om met Den Haag in contact te treden.

De heer Luiks zou dit graag willen. Hij adviseert als concerncontroller ook het college om degelijke stappen te zetten, maar hij begrijpt dat dit lastig is om met twaalf collega's naar het Rijk te gaan. Je komt dan in een politieke discussie terecht, terwijl het Rijk ook een eigen duidelijke agenda heeft.

Mevrouw Koedijk merkt op dat PS met het college in de Financiële Verordening afspraken heeft gemaakt om de bestedingen aan het einde van het jaar door te schuiven naar het volgende jaar. De accountant bekijkt of dit rechtmatig gebeurt en of de opbouw van de reserves naar behoren is gegaan. Het anticiperen op nieuwe ontwikkelingen is heel ingewikkeld. Zij kan niet checken of de organisatie klaar is voor een situatie over drie jaar. De accountant kan kijken naar het proces van de treasury. Daarin wordt voorspeld hoe de kasstromen lopen. Ook de rente en het renterisico maken daarvan onderdeel uit. Klimaat en duurzaamheid staan in de stukken, omdat die onderwerpen op dit moment spelen. Voor de private sector heeft de EC de CSRD vastgesteld. De grote bedrijven moeten over een paar jaar verantwoording afleggen over het omgaan met het klimaat. Dat maakt de accountant ook bij andere klanten bespreekbaar. Het is een van de belangrijkste doelstellingen in de komende jaren. Die moeten op dezelfde manier worden gerealiseerd. Het zou mooi zijn als de provincie Utrecht daarin stappen zetten.

Mevrouw Groen zou van de accountant een normenkader aangereikt willen krijgen. Hoe ziet de gedeputeerde het pionieren, waarmee de lokale overheden bezig zijn?

Mevrouw Koedijk antwoordt dat zij PS attent wil maken op het feit dat dit in de private sector speelt. De accountant toetst nog niet. Het onderzoek naar cybersecurity wordt gedaan in het kader van de controle van de jaarrekening. De accountant bekijkt of er bij cyber financiële risico's zijn die de jaarrekening zouden kunnen raken. Op hoofdlijnen wordt bekeken hoe de beheersing is ingericht. De BIO is belangrijk, want dat is de basis voor de informatiebeveiliging binnen de overheid. De accountant kijkt naar de financiële processen en de financiële systemen, maar er wordt niet specifiek naar de BIO gekeken. Het speerpunt van mevrouw Groen zou zij als een apart onderzoek willen agenderen.

De voorzitter merkt op dat er twee speerpunten naar voren komen, namelijk het subsidieproces met de bestedingen en het risicobeheersmanagement.

Mevrouw Koedijk kan bekijken hoe de provincie Utrecht risico's in kaart brengt en welke mensen daarbij zijn betrokken. Ook kan worden bekeken of ervoor wordt gezorgd dat er vanuit verschillende perspectieven wordt gekeken. Een van de perspectieven is de economische situatie.

De heer Westerlaken kan zich voorstellen dat er vragen zijn over de grondwaterheffing. De discussie over Vitens is net begonnen. Die wil meer middelen ter beschikking krijgen om te kunnen investeren. Dan kan op een later moment worden bekeken wat dit voor betekenis heeft gehad.

De voorzitter concludeert dat de commissie de twee eerder aangehaalde speerpunten wil meegeven aan de accountant.

Gedeputeerde Strijk vindt het terecht dat de heer Janssen heeft benadrukt dat het prettig zou zijn om de jaarstukken eerder te ontvangen, zodat PS de stukken onafhankelijk van de kadernota kunnen bespreken. Mag het college dan ook met PS spreken over de planning van de PS-vergaderingen in het licht van de p&c-cyclus? Misschien moet er een extra PS-vergadering worden belegd. Over het Hart van de Heuvelrug wordt apart gerapporteerd. In de begroting voor 2023 is dit het enige complexe project waarover apart wordt gerapporteerd. Stedin zou misschien ook nog een complex project

worden. Hij onderschrijft de woorden van de accountant. Zij controleert op de inschattingen van het college en de onzekerheden ervan. De marktomstandigheden met stijgende rente hebben misschien effect op de residuele grondwaarden. Binnenkort stuurt het college een voorstel over het op de markt zetten van de kavels bij het Hart van de Heuvelrug. In de paragraaf 4.1.2 van de nota Kapitaalgoederen bedrijfsvoering staat dat IBI wordt gehanteerd. Dat is het uitgangspunt voor de manier waarop wordt geïnvesteerd. GS maken planningen die soms niet uitkomen. Dat kan komen door de capaciteit van de organisatie maar ook door die van de partners. De complexiteit van het vergunningstraject speelt mee, maar ook de grondstoffenmarkt. Het college probeert PS zo goed mogelijk over de reserves te informeren. Er is een besluit genomen, waarin het college zich verplicht om bij het volgende p&c-stuk heel inzichtelijk te maken wat nu de verwachte planningen zijn. Met de accountant wordt gesproken over de rapportage over klimaat en CO₂-uitstoot. In de FAC of BEM zou hierover een informatiebijeenkomst georganiseerd kunnen worden. Daar kunnen afspraken worden gemaakt over de manier waarop het college PS verder informeert. Het is aan PS of zij van de huidige stand van zaken op de hoogte willen worden gesteld.

De voorzitter bedankt mevrouw Koedijk voor haar aanwezigheid, haar toelichting en het plan.

8. SV Normenkader 2022

De heer Janssen vindt het een verbetering dat PS het zelf vaststellen.

De heer Eggermont is erg blij met bijlage 2. Waarom zat de regeling reis- en verblijfskosten dienstreizen provincie Utrecht niet in het normenkader 2021?

De heer De Droog blijft zoeken naar een totaaloverzicht van kaders. Het is ook praktisch voor de ambtelijke organisatie om dat overzicht te hebben en het normenkader ernaast te plakken, zodat de overzichten niet los van elkaar bestaan. Hij heeft al eens een overzicht van een andere provincie rondgestuurd. Daarin waren de overzichten als één totaal gepresenteerd.

Gedeputeerde Strijk vindt het belangrijk dat de Staten het stuk vaststellen. Hij komt voor de vraag over de Regeling reis- en verblijfskosten bij de heer Eggermont terug.

De voorzitter concludeert dat dit een hamerstuk in PS zal zijn. De vraag van de heer Eggermont zal technisch beantwoord worden.

9. SV Programmabegroting 2023

De heer De Droog wil zijn tevredenheid uitspreken voor het weer leesbaarder worden van het stuk. Hij is blij met het overzicht van beleidsstukken dat achterin staat. Dat maakt het voor het inwerken van nieuwe Statenleden heel handig.

De heer Eggermont ziet geen teksten met uitleg voor de schommeling van bedragen. Kunnen de verschillen beter worden uitgelegd?

De heer Wolting vindt het fijn dat het pak papier op iets milieuvriendelijker papier is geprint dan vorige keer. Op pagina 32 staan indicatoren die niet in het besluit worden genoemd. Kan er niet een verwijzing in het besluit naar de indicatoren komen, zodat PS die expliciet kunnen vaststellen? Hij verwacht dat aan elke reserve uitgaven worden gekoppeld. Daar moet meer naar worden gekeken. Kunnen de reserves niet in één overzicht worden gepresenteerd, zodat gemakkelijk kan worden gezien waar er overschrijdingen zijn of sprake is van onderbesteding? Is het ook een idee om aan een programma, waarvan de reserves altijd naar een volgend jaar worden doorgeschoven, een vast bedrag te geven, waarmee het werk moet worden gedaan?

De heer Dercksen herhaalt zijn verzoek om de papieren versie van de programmabegroting eerder te ontvangen. Hij ontving de papieren versie op woensdag op het moment dat de tafeltjesbijeenkomst was begonnen. Een buitenstaander zou zich verbazen over het feit dat op de eerste pagina de raming van de lasten voor 2023 535 miljoen euro is en dat twee pagina's verder de voorgenomen baten en lasten 663 miljoen euro bedragen. Het valt hem op dat er nog steeds zaken open staan, zoals Integis en de Dolderse weg. Er gebeurt daar al vier jaar niets.

De heer Dorst deelt mee dat in de FAC is afgesproken dat in iedere FAC-vergadering na bespreking van de jaarrekening of de programmabegroting apart aandacht wordt besteed aan het actiemanagement. Die staat ook op de agenda voor de volgende keer.

De heer Van den Dikkenberg heeft zich blauw geërgerd aan het aantal spelfouten in deze ronde. De stukken blinken in negatieve zin uit voor wat betreft de schrijfstijl en spelfouten. In BEM zal zijn fractie spreken over de grote som geld die overblijft ten opzichte van de ambities van de provincie. Ook vindt de fractie dat het college geen echte keuzes maakt in het prioriteren van acties die deze periode opgepakt moeten worden.

De heer Janssen zegt dat het structureel maken van een aantal zaken door het college is opgepakt. Daarom had de VVD al een paar maal gevraagd. Het punt invasieve exoten is nu structureel verwerkt. Het college is de fractie ten dele tegemoetgekomen in de kosten voor het ov. Dat wordt gewaardeerd door de VVD. Het opstellen van een langetermijnbegroting is niet gelukt. Dat biedt hem de kans om daaraan een eigen invulling te geven.

Mevrouw Groen vraagt de heer Janssen of hij bij het opnieuw opstellen van een tegenbegroting alle onderwerpen die het college behandelt, meeneemt. Dan gaat het onder andere over natuur.

De heer Janssen heeft in de eigen begroting alle programma's en onderwerpen meegenomen. De nota Reserves en voorzieningen is recent vastgesteld. Daarin is bepaald dat voor elke reserve met een bestedingsdoel een bestedingsplan zou moeten liggen. In de uitwerking ervan is nog niet een duidelijke lijn te ontdekken. Wat is de status van de bestedingsplannen? Is daarvoor een format, welke criteria worden gehanteerd, hoe concreet moeten die zijn en wat betekent het voor de positie van de Staten? Wil je de programmabegroting lezen en begrijpen, dan moet je ook de kadernota en de zomernota erbij pakken, want er worden ten opzichte van de vorige begroting al wijzigingen vastgesteld in de kadernota en de zomernota. Hij zou willen dat er net zoveel aandacht aan de begroting wordt besteed als aan de jaarrekening.

De heer Westerlaken vraagt of de leefbaarheid in de kadernota in de programmabegroting is verwerkt. Zijn fractie denkt dat de kaderbegroting hierin is verwerkt. Hij heeft regelmatig moeite met het taalgebruik in deze programmabegroting. Er zijn soms volzinnen bij die bijna veertig woorden bevatten. Er zijn mensen die dit lezen en voor wie het volslagen abracadabra is. Zou er van deze programmabegroting niet een populaire versie kunnen worden gemaakt?

Gedeputeerde Strijk deelt mee dat er in de afgelopen jaren veel is gebeurd met de jaarstukken. Er werd gesproken over het tijdig aanleveren van de stukken, de structuur en de beleidsdoelen en de meerjarendoelen. Toen ging het college rapporteren over personele lasten, kapitaalslasten, materiële lasten en subsidies, waardoor het inzicht werd vergroot. De medewerkers werkten hard om aan de regels van BBV te voldoen. De systemen zijn daardoor aangepast. De interne gesprekken over bestedingen worden pas de laatste jaren gevoerd omdat de cijfers voor die tijd ontbraken. De programma's worden nu verfijnd. Soms blijkt pas na een jaar dat de personele bezetting anders is ingevuld dan verwacht was. Binnen de programma's viel dit mee maar tussen de beleidsdoelen zitten flinke verschuivingen in de personele bezetting. Het college had een betere toelichting kunnen geven bij de diverse beleidsdoelen.

De heer Eggermont verbaast zich erover dat PS met die cijfers verantwoordingen hebben goedgekeurd. Is de gedeputeerde van plan de redenen van de verschuivingen in de tekst op te nemen?

Gedeputeerde Strijk denkt dat het goed is om in de paragraaf over de inzet van de medewerkers verschuivingen in de personele bezetting binnen de domeinen, programma's of beleidsdoelen te duiden. In de volgende begroting streeft hij ernaar om de nieuwe verwachtingen ten opzichte van de inzet inzichtelijker te maken.

De heer De Droog vindt het prettig dat de beleidsdoelen worden verfijnd, zodat daarover beter kan worden gerapporteerd.

De heer Janssen denkt dat de verfijning breder moet worden benaderd, namelijk voor meer aspecten dan de personeelslasten.

De heer Eggermont vindt het prettig als hij kan lezen waarom er minder of meer subsidies worden gegeven aan bepaalde onderdelen. Daarvoor doet hij een oproep om dit voor volgende jaren te realiseren.

Gedeputeerde Strijk heeft nagelaten om in de programmabegroting uit te leggen waarom in de nieuwe inzichten grote mutaties zijn verwerkt. Hij neemt het punt mee om te bekijken hoe dat kan worden verbeterd. Hij hoopt dat in PS indicatoren ontstaan. Het zou mooi zijn als bij elke vaststelling van een beleidsvoorstel met een beleidsdoel, PS een indicator daaraan koppelen. De indicator bij het Statenvoorstel landt dan in de begroting. Als PS indicatoren missen, dan kan dat bij amendement. Dan moet worden bekeken of de meerderheid van de Staten dat een goede toevoeging vindt.

De heer Van den Dikkenberg vindt de invulling van de indicatoren een moeilijk punt. Kan de gedeputeerde ervoor zorgen dat de indicatoren praktischer ingevuld worden? Kan de gedeputeerde ervoor zorgen dat alle Statenvoorstellen van indicatoren worden voorzien?

Gedeputeerde Strijk vindt dat Statenleden met zijn collega-gedeputeerden moeten spreken over niet ingevulde indicatoren. Hij wil voorkomen dat hij alleen ervoor moet zorgen dat de indicatoren worden ingevuld. Op dit punt bevinden het college en de Staten zich in een lerende organisatie. Hij roept de Staten op om het college en henzelf op dit punt scherp te houden bij elke Statenvoorstel. Het is niet gelukt om een goed onttrekkingschema voor de reserves bij deze begroting te presenteren. Hij maakt excuses dat hij aan het besluitpunt onder 1h geen invulling heeft kunnen geven. Dat zal bij de voorjaarsrapportage van 2023 gebeuren. De bestedingsplannen zijn voor de komende jaren op nul gezet, terwijl wel beelden ervan bij de medewerkers bestaan. Die moeten leiden tot ramingen. Dat wil hij bij de voorjaarsrapportage melden. Dat kan tot een begrotingswijziging leiden. Op pagina 22 is een tabel opgenomen, namelijk 1.4.2, waarin de onttrekkingen per programma staan.

De heer Wolting denkt dat de communicatie naar de inwoners beter moet worden.

Gedeputeerde Strijk wil bekijken hoe een meer publieksvriendelijke versie voor inwoners en organisaties in de provincie kan worden gemaakt. De provincie zegt dat bij de provincie onder lasten wordt verstaan de uitgaven die werkelijk worden gedaan. Die bedragen 535 miljoen euro. Er wordt geld in reserves gestort en dat zijn ook lasten. De lasten in totaal tellen op tot 663 miljoen euro. Een stuk van de Nederlandse overheid moet in correct Nederlands worden geschreven. Hij neemt de kritiek weer mee naar de ambtelijke organisatie. Het college geeft de Staten een meerjarenbeeld met lasten die structureel in een laatste jaarschijf zitten. In de laatste jaarschijf zitten ook de kapitaalslasten van alle investeringen waarover de Staten hebben besloten maar die zich in dat jaar nog niet zullen voordoen. Er zijn ook voornemens die nog in onderzoek zijn. Wordt er een tramlijn aangelegd of worden er nieuwe bossen aangelegd met onderhoud en beheer? Moeten die onderhouds- en beheerkosten van dat bos in een meerjarencijfer richting 2035 in kaart worden gebracht? Moeten in 2035 de lasten voor onderhoud en beheer van een tramlijn worden opgenomen, waarover nog geen besluiten zijn genomen en het nog onzeker is of er middelen voor zijn? Het scenariodenken is moeilijk in een begroting. Dat is geprobeerd te doen in de groeisprong. Daarin kan je zien dat het uitwaaiert van 80 miljoen euro tot 100 miljoen euro meer per jaar afhankelijk aan welke knoppen je draait. De gedeputeerde wil het gesprek met de Staten aangaan over de manier waarop hij de scenario's moet vormgeven.

De heer Janssen heeft een paar keer gevraagd naar de stand van zaken rond de aangenomen motie. Hij had dit gesprek graag eerder gevoerd dan nu in een Statenvoorstel te horen te krijgen dat het niet is gelukt. De Staten zijn steeds in de veronderstelling geweest dat er iets in de begroting zou komen, in welke vorm dan ook. De fractie heeft de intentie om de vingeroefening voor de groeisprong verder in te vullen.

Gedeputeerde Strijk deed voor de zomer bij de kadernota een poging om te laten zien hoe de begroting 2035-2040 eruit zou komen te zien. Dat vond de VVD niet voldoende.

Mevrouw Groen denkt dat het goed is om onderscheid te maken tussen enerzijds wat wordt uitgezet op basis van juridische verplichtingen en risico's die ingeschat kunnen worden en anderzijds het maken van scenario's. Over de scenario's moet het college met alle partijen in gesprek blijven gaan.

De heer De Droog zegt dat scenario's voor hem juist contextuele gegevens in de toekomst betekenen die de provincie zelf niet in de hand heeft. Er zijn verschillende mogelijkheden om te bekijken wat het beste pad is om ergens naartoe te gaan.

De heer Wolting deelt mee dat in 2023 48 miljoen euro in de reserve Landelijk gebied wordt gestopt. Klopt het dat de lasten die daaruit voortvloeien in de meerjarenbegroting zitten? Is de exploitatielast in de meerjarenbegroting opgenomen, omdat daartoe is besloten?

Gedeputeerde Strijk antwoordt dat dit erin had moeten zitten. Nu is dat nog onvoldoende voor de jaren 2024, 2025 en 2026. Voor 2023 klopt het wel. In de groeispromg worden de exploitatielasten uitgewerkt. In de groeispromg wordt daarvoor 20 miljoen euro per jaar opgenomen. Onderhoud en beheer van de denkbeelden die nu worden ontwikkeld over de investeringen in groen zitten niet in deze cijfers. Er is dan ook niet besloten dat die investeringen worden gedaan. Er is berekend wat de versnelling van de woningbouw zou kosten, indien de provincie een bijdrage per woning geeft. Ook voor de aanleg van de tramlijn zijn berekeningen gemaakt. Dat is allemaal niet in deze begroting opgenomen, want daarover zijn geen besluiten genomen. Als alle ambities in de groeispromg worden gerealiseerd, dan is er een tekort aan geld.

De heer Janssen merkt op dat niet alles mogelijk is. Dat blijkt uit de groeispromg. Zijn fractie doet nog een poging om te bekijken of zij met een eigen verhaal kan komen. Hij nodigt de andere fracties uit om dit ook te doen. Dan kan worden gezien of de verhalen elkaar overlappen.

Mevrouw Groen wil kijken naar de meerwaarde van de voorstellen. Het moet niet zo zijn dat wie het eerst komt, het eerst maalt.

Gedeputeerde Strijk is verantwoordelijk voor de planningen die voorliggen. De begroting 2023 is gebaseerd op planningen, waarvan het college denkt dat die gerealiseerd kunnen worden. Er zijn echter complicerende factoren, namelijk de krappe arbeidsmarkt, de vergunningverlening en de krapte in de grondstoffenmarkt.

De voorzitter concludeert dat de bespreking van de programmabegroting hiermee is afgerond. De bespreking van deze begroting zal nog in de overige vakcommissies plaatsvinden.

10. SV Actualisatie nota Kapitaalgoederen en bedrijfsvoering

De heer Westerlaken heeft veel waardering voor wat er op papier is gezet. Het kan voor hem een hamerstuk zijn.

Mevrouw Groen vraagt waarom de kosten voor het Paus Huize vanaf 2021 lager worden. BIO heeft BIR, IBI en BIG vervangen. Zij wil voorstellen om voortaan BIO voor te schrijven in aanbestedingen en voorstellen. Waar gaat het college nog uit van IBI of BIR en nog niet van BIO? Op welke termijn wordt dat vervangen?

De heer De Droog vindt het fijn dat duurzaamheid ook in deze nota terugkomt. Het viel op dat er nog geen concreet plan is voor de provincie tot 2030. Wanneer komt er een scenario voor 2030 om naar label A te gaan? Wordt er dan ook gedacht aan een energieleverend/circulair gebouw? Wordt er ook aan alternatieven gedacht?

De heer Wolting vindt het een mooi overzicht. Hij hoopt niet dat dit gebouw circulair wordt gemaakt, want dan moet het eerst worden afgebroken.

De heer Dercksen vindt het een intrigerend stuk. Het stuk gaat alleen maar over klimaat en circulair. In het MOP valt hem op dat het aandeel variabel net zo vast is als het aandeel vast. Hoe is dat tot stand gekomen? Wanneer wordt er gekeken naar het besparen op grondstoffen? Het verstrekken van energielabels is gebaseerd op nepmodellen. Er wordt met hout gestookt, wat duurzaam wordt genoemd, waarna label C wordt verkregen. Waarom denkt de gedeputeerde dat CO₂-uitstoot invloed heeft op het Nederlandse klimaat, terwijl een wetenschapper zegt dat dit niet zo is?

De heer De Brey doet de suggestie om de audiovisuele installatie versneld af te schrijven en een andere installatie aan te schaffen. Kan er geld worden gereserveerd voor het opladen van elektrische auto's en elektrische fietsen van bezoekers?

Gedeputeerde Strijk zegt dat voor Paus Huize in 2021 273.000 euro is uitgegeven. Voor de komende jaren wordt slechts 90.000 euro begroot. Het afgelopen jaar heeft Paus Huize in de steigers gestaan voor groot onderhoud. Indien mevrouw Groen haar tweede vraag technisch kan stellen, dan zorgt hij ervoor dat die goed wordt beantwoord voor de volgende PS-vergadering. In paragraaf 3 punt 2 gaat het college in op allerlei verduurzamingsmaatregelen voor het vastgoed. In die paragraaf wordt aangegeven dat het college in 2030 nul op de meter wil hebben. De bezittingen intern wil het college circulair laten onderhouden. De plannen worden uitgewerkt en als die een financieel effect teweegbrengen, dan landt het in de kadernota. Alles wat in 25 jaar terug te verdienen is, is een rendabele investering.

Veel investeringen leiden tot een hogere uitgave in jaar 1, maar de lasten in de jaren daarna leiden tot een businesscase die sluitend is.

De heer Dercksen vraagt wat dat met een klimaatneutrale investering te maken heeft, indien die in 25 jaar wordt terugverdiend. De rente en de aflossing is dan terugverdiend, maar heeft niets met de klimaatneutrale investering te maken.

Gedeputeerde Strijk antwoordt dat de provincie als overheid haar bijdrage wil leveren aan de ambities voor het klimaat. Daarin moet de provincie investeren. Zo lang de investering in 25 jaar is terugverdiend, horen de Staten het college niet. Als dat niet zo is, dan moet het college naar de Staten om middelen te vragen en dat wordt in de kadernota gevraagd.

De heer Dercksen vindt dat de gedeputeerde een rendementsverhaal houdt die een financiële afweging inhoudt. Als die binnen 25 jaar kan plaatsvinden, dan noemt hij dat klimaatneutraal.

Gedeputeerde Strijk geeft aan dat er verschillende motieven aanwezig kunnen zijn waarom iemand het een goed besluit vindt. De provincie vindt dat het pand verduurzaamd moet worden.

De heer De Droog vindt het belangrijk om een investering door te rekenen op CO₂-uitstoot, op het gebruik van grondstoffen en een keuze van het afschaffen van bepaalde zaken.

Gedeputeerde Strijk kan zich voorstellen dat over vier jaar een nota Kapitaalgoederen en bedrijfsvoering op basis van de dan geldende inzichten, er anders uitziet dan deze nota. Het deel vast is het bedrag dat jaarlijks voor groot onderhoud wordt gespaard en dat via de voorziening wegloopt. De variabele post is het bedrag dat jaarlijks ter beschikking is voor klein onderhoud dat gedurende het jaar ontstaat.

De heer Dercksen kent meerjarenonderhoudsprognoses. Daaronder ligt een plan welk onderhoud in welk jaar gaat plaatsvinden. Ieder jaar gebeurt er iets anders aan het groot onderhoud, zodat de hoogte van de post variabel altijd verschilt. Is er een plan voor het groot onderhoud van het gebouw? Hij wil graag de stukken krijgen over de plannen voor het variabele deel tot 2026.

Gedeputeerde Strijk vraagt of de heer Dercksen een plan wil krijgen voor een post van 40.000 euro op een begroting van 663 euro of 535 miljoen euro zonder dotaties aan de reserves.

De heer Dercksen wil het stuk begrijpen.

Gedeputeerde Strijk geeft aan dat gemiddeld per jaar er een budget moet zijn om in de actualiteit van alle dag te kunnen reageren op dingen die zich aandienen en die om onderhoud in het pand vragen. Dat staat los van gepland onderhoud.

De heer De Brey vond de tafeltjesbijeenkomst goed en leuk. Hij kreeg van ambtenaren de vraag of hij niet een technische vraag kan stellen over iets wat hij niet begrijpt. Als dat zo is, dan is het mogelijk om die te stellen voorafgaand aan de commissievergadering. De vraag van de heer Dercksen kan met een ambtenaar doorgesproken worden.

Gedeputeerde Strijk zegt toe de laadinfrastructuur mee te nemen.

Tweede termijn

Mevrouw Groen stelt dat wat in 4.2.1 staat niet klopt. Zij wil dat niet vaststellen.

De voorzitter neemt de opmerking van mevrouw Groen mee als klein debat, zodat het indienen van moties en amendementen altijd mogelijk is. Tussentijds kan er sprake zijn van een rectificatie of kan er een addendum worden toegevoegd.

De heer Dercksen wil in de PS-vergadering iets over het stuk zeggen.

De voorzitter concludeert dat hij in het presidium aankondigt dat er een klein debat zal plaatsvinden.

Ter informatie

11. [SB Onderwerp GS-onderzoek 2023 \(art. 217a Provinciewet\)](#)

Sluiting

12. Sluiting

Niets meer aan de orde zijnde, sluit de voorzitter de vergadering om 11.45 uur.

Toezeggingen

10.

SV Actualisatie nota Kapitaalgoederen en bedrijfsvoering

Gedeputeerde **STRIJK** zegt toe de laadinfrastructuur mee te nemen.